

RDI2CluB:
Rural RDI milieus in transition towards smart bioeconomy clusters and innovation ecosystems

projects.interreg-baltic.eu

**Wizyta benchmarkingowa
w Województwie Świętokrzyskim, Polska**

3 – 6 czerwiec 2019 r.

Województwo Świętokrzyskie
Regionalne Centrum Naukowo-Technologiczne
Fundacja Edukacji i Dialogu Społecznego Pro Civis

Kielce, 2019 r.

Spis treści

1. Kilka faktów o regionie	1
2. Świętokrzyski System Innowacji	2
3. Program ogólny	5
Regionalne Centrum Naukowo-Technologiczne (RCNT).....	5
Centrum Wiedzy i Rozwoju Biogospodarki	5
Politechnika Świętokrzyska	6
Składowisko odpadów komunalnych w Promniku	6
Plastinvest Sp. z o.o.....	7
3. Program dot. budownictwa drewnianego	9
Park Etnograficzny w Tokarni, Muzeum Wsi Kieleckiej	9
Nadleśnictwo Daleszyce, Gospodarstwo Nasiennie-Szkólkarskie w Sukowie-Papierni	9
DEFRO Spółka z o.o. sp. k.	9
4. Program żywnościowy	11
Sieć Dziedzictwo Kulinarne Świętokrzyskie.....	11
Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska Opatów.....	11
“AG FOOD” Grupa Producentów Owoców i Warzyw w Jasienicy	11
Dreher Polska	12
5. Załączniki	13
Program wizyty w Województwie Świętokrzyskim	13

1. Kilka faktów o regionie

Województwo Świętokrzyskie zajmuje powierzchnię 11 710 km², czyli 3,7% powierzchni Polski. Świętokrzyskie jest usytuowane w południowo-wschodniej części kraju i sąsiaduje z największymi aglomeracjami miejskimi: Warszawą, Krakowem, Katowicami, Lublinem oraz Łodzią. W regionie działają Starachowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna oraz Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna, a także Kielecki Park Technologiczny oraz Regionalne Centrum Naukowo-Technologiczne. Stolica województwa, Kielce, leży na przecięciu ważnych szlaków komunikacyjnych kraju. Odległość Kielc od ważniejszych ośrodków przemysłowych i kulturalnych kraju: Warszawa – 180 km, Kraków – 120 km, Katowice – 160 km, Łódź – 140 km, Rzeszów – 180 km, Lublin – 180 km.

Świętokrzyskie to jeden z najczystszych ekologicznie obszarów w Polsce. Lasy, zajmujące powierzchnię 328,1 tys. ha odgrywają wiodącą rolę w strukturze przyrodniczej województwa. Obszary leśne spełniają przy tym wielorakie i użyteczne funkcje, począwszy od ochronnych (zapewniają ochronę pozostałym komponentom przyrody) i gospodarczych (stanowią źródło surowców dla wielu gałęzi przemysłu), po społeczne i kulturowe, których wyrazem jest rosnące zainteresowanie społeczeństwa wypoczynkiem w środowisku leśnym. Lesistość województwa wynosi obecnie 27,5% i jest nieco niższa od krajowej (28,7%). Wyraźnie odbiega jednak od średniej europejskiej (wynoszącej 33%), a tym bardziej od przyjętego w krajach UE wskaźnika kierunkowego (42%).

Atutami województwa są liczna wykwalifikowana kadra pracownicza dla potrzeb przemysłu i innych dziedzin gospodarki, rozwinięta infrastruktura gospodarcza, w tym instytucje finansowe, w Kielcach i innych większych miastach regionu, rozwinięta baza edukacyjna, duże możliwości rozwoju produkcji rolno-spożywczej, bogate źródła leczniczych wód mineralnych, czy też rozwijająca się baza producentów żywności ekologicznej.

Według danych statystycznych w roku 2017 w województwie świętokrzyskim funkcjonowało 78 szkół średnich zawodowych (w tym techników). Ponadto absolwenci gimnazjów mogli kontynuować dalszą edukację w 76 zasadniczych szkołach zawodowych oraz branżowych I stopnia lub szkołach przysposabiających do pracy zawodowej (GUS, 2017). Na terenie województwa funkcjonuje również 13 szkół wyższych. Największym ośrodkiem akademickim są Kielce, na terenie których działają 2 uczelnie publiczne: Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach i Politechnika Świętokrzyska oraz 6 uczelni niepublicznych.

Województwo zamieszkuje 1.247.700,00 mieszkańców, a stopa bezrobocia według danych GUS z grudnia 2018 wynosiła 8,3%. PKB na osobę w regionie świętokrzyskim wynosi 8 102 EUR, przy przeciętnych zarobkach rządu 966,74 EUR (GUS, styczeń 2019). Ogólna liczba przedsiębiorstw to 112 296, w tym w przemyśle spożywczym i przetwórstwa spożywczego 1 058, w obszarze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa 1 688, a w branży budowlanej 27 505.

2. Świętokrzyski System Innowacji

Świętokrzyski System Innowacji składa się ze Świętokrzyskiej Rady Innowacji i 7 konsorcjów tematycznych, odpowiadających wybranym inteligentnym specjalizacjom regionu świętokrzyskiego.

Świętokrzyska Rada Innowacji jest ciałem doradczym dla Zarządu Województwa Świętokrzyskiego w dziedzinie regionalnej polityki innowacji i działa jako forum konsultacyjne w procesie rozwoju Świętokrzyskiego Systemu Innowacji. Radzie przewodniczy Prezydium, składające się z 2 osób: Przewodniczącego – Marszałka Województwa Świętokrzyskiego, Pana Andrzeja Bętkowskiego i Wiceprzewodniczącego - Wicemarszałek Województwa Świętokrzyskiego, Pani Renaty Janik. Rada składa się z 39 członków, reprezentujących następujące sektory:

- 1) lokalne i międzyregionalne klastry
- 2) przedsiębiorcy i instytucje wspierające biznes
- 3) administracja rządowa i samorządy lokalne
- 4) edukacja - szkoły wyższe
- 5) instytucje B+R i centra naukowe
- 6) instytucje otoczenia biznesu.

Co więcej, Rada działa jako ciało doradcze i konsultacyjne w sprawach związanych z wdrażaniem regionalnej polityki rozwoju w obszarach innowacji i przedsiębiorczości, jak również kluczowych projektów i inicjatyw, wspieranych lub wdrażanych przez województwo świętokrzyskie. Rada wyznacza obszary

i kierunki działań, które mogą stanowić podstawę do wdrażania konkretnych projektów i inicjatyw, w tym tych, finansowanych z dostępnych środków na poziomie regionalnym. Spotkania Rady są organizowane i finansowane przez marszałka województwa.

Drugi filar świętokrzyskiego Systemu Innowacji obejmuje również Konsorcja (ekosystemy innowacyjne) na rzecz rozwoju inteligentnych specjalizacji regionu świętokrzyskiego. Konsorcja współpracują z samorządem regionalnym na podstawie umowy zawartej 15 czerwca 2015 r. Umowa została przedłużona 28 czerwca 2018 r. na kolejne 3 lata, do 31 grudnia 2018 r. Kluczowym zadaniem Konsorcjum jest wdrażanie koncepcji inteligentnych specjalizacji oraz tworzenie forum wymiany wiedzy i doświadczeń

w poszczególnych obszarach.

Wybrano 7 Koordynatorów Konsorcjów – po jednym na każdą inteligentną specjalizację. Są to:

- 1) Zasobooszczędne budownictwo – Koordynatorem Konsorcjum jest Staropolska Izba Przemysłowo-Handlowa

Członkami Konsorcjum są:

- Politechnika Świętokrzyska
- Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii Sp. z o.o.
- Świętokrzyski Związek Pracodawców Prywatnych „Lewiatan”
- Centrum Kongresowo- Wystawiennicze Targi Kielce
- Dorbud S.A.
- Fabet S.A.

2) Branża metalowo-odlewnicza – Koordynatorem Konsorcjum jest Staropolska Izba Przemysłowo-Przemysłowo-Handlowa

Członkami Konsorcjum są:

- Politechnika Świętokrzyska
- Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii Sp. z o.o.
- Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach
- Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości
- Odlewnie Polskie S.A.
- PERFOPOL Sp. z o.o.
- Odlewnia Żeliwa FANSULD
- Specjalna Strefa Ekonomiczna „Starachowice”
- Świętokrzyski Klaster Producentów Branży Metalowej i Odlewniczej „METAL-CAST”
- Centrum Kongresowo- Wystawiennicze Targi Kielce

3) Nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze – Koordynatorem konsorcjum jest Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości w Sandomierzu

Członkami konsorcjum są:

- Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach
- Świętokrzyska Izba Rolnicza
- EPRD Biuro Polityki Gospodarczej i Rozwoju Regionalnego
- Zakład Przetwórstwa Owoców i Warzyw „POLKON” Sp. z o.o.
- GRUPA SAN EXPORT Sp. z o. o.
- Zakłady Mięsne “WIR” Sp. z o.o.
- Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
- Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii Sp. z o.o.
- Centrum Kongresowo- Wystawiennicze Targi Kielce

4) Turystyka zdrowotna i prozdrowotna – Koordynatorem Konsorcjum jest Uzdrawisko Busko-Zdrój S.A.

Członkami Konsorcjum są:

- Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
- Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych im. prof. E. Lipińskiego w Kielcach
- Klaster „Uzdrowiska Świętokrzyskie”
- Izba Gospodarcza „Krań Turystyki Zdrowotnej”
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Bałtów „Bałt”
- Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii Sp. z o.o.
- Świętokrzyski Związek Pracowników Prywatnych Lewiatan
- Regionalne Centrum Naukowo-Technologiczne

- Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości w Sandomierzu
  - Centrum Kongresowo- Wystawiennicze Targi Kielce
  - FONTIA Sp. z o.o.
- 5) Technologie informacyjno-komunikacyjne – Koordynatorem konsorcjum jest Kielecki Park Technologiczny
- Członkami Konsorcjum są:
- Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
  - Politechnika Świętokrzyska
  - Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii Sp zo.o.
  - Stowarzyszenie FutureHub Klaster ICT
  - EPRD Biuro Polityki Gospodarczej i Rozwoju Regionalnego
  - Centralna Izba Gospodarcza InnoTech
  - Centrum Kongresowo- Wystawiennicze Targi Kielce
- 6) Branża targowo-kongresowa – Koordynatorem Konsorcjum jest Izba Gospodarcza “Grono Targowe Kielce”
- Członkami Konsorcjum są:
- Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
  - Politechnika Świętokrzyska
  - Centrum Kongresowo- Wystawiennicze Targi Kielce
  - EPRD Biuro Polityki Gospodarczej i Rozwoju Regionalnego
  - Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego
  - Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii Sp. z o.o.
  - Centrum Systemów Komputerowych ZETO S.A.
- 7) Zrównoważony rozwój energetyczny – Koordynatorem Konsorcjum jest Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii Sp. z o. o.
- Członkami Konsorcjum są:
- Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
  - Politechnika Świętokrzyska
  - Staropolska Izba Przemysłowo-Przemysłowo-Handlowa
  - Gmina Kielce/Kielecki Park Technologiczny
  - Świętokrzyski Związek Pracodawców Prywatnych „Lewiatan”
  - Stowarzyszenie „Świętokrzyskie Efektywne Wykorzystanie Energii”
  - Centrum Kongresowo- Wystawiennicze Targi Kielce
  - Instytut OZE
  - DOTO Polska

3. Program ogólny

Regionalne Centrum Naukowo-Technologiczne (RCNT)

<http://rcnt.pl/>

Regionalne Centrum Naukowo-Technologiczne jako jednostka budżetowa samorządu Województwa Świętokrzyskiego, zostało utworzone w 2009 roku. W chwili obecnej to jedna z najbardziej perspektywicznych i dynamicznie rozwijających się instytucji otoczenia biznesu. W ramach prowadzonej działalności, poprzez realizację wielu projektów współfinansowanych z funduszy unijnych, RCNT jest istotnym ogniwem w realizacji założonych przez Samorząd Województwa celów rozwojowych regionu. Wszelkie inwestycje poczynione w ramach działalności RCNT, wynikają z założeń zarówno Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego, jak Świętokrzyskiej Strategii Badań i Innowacyjności. Dzięki realizacji takich działań, jak: uzbrojenie terenów inwestycyjnych i wyposażenie Centrum Konferencyjno-Szkoleniowego, utworzenie Biobanku Świętokrzyskiego wraz z kompleksem laboratoriów badawczo-wdrożeniowych, a kończąc na Centrum Nauki Leonardo da Vinci, można śmiało stwierdzić, że Regionalne Centrum Naukowo-Technologiczne jest jedną z najważniejszych instytucji Województwa Świętokrzyskiego.

Centrum Wiedzy i Rozwoju Biogospodarki

<http://rcnt.pl/index.php/biznes-park/centrum-wiedzy-i-rozwoju-biogospodarki/>

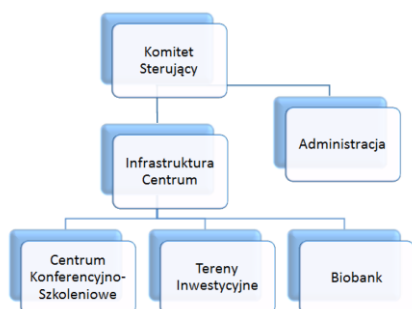
Centrum Wiedzy i Rozwoju Biogospodarki działa w ramach Regionalnego Centrum Naukowo-Technologicznego. Pełni funkcję animatora działań rozwijających te gałęzie gospodarki, które ściśle są związane z biogospodarką. Jest to miejsce, w którym podmioty prowadzące swoją działalność (produkcja, usługi, doradztwo) mogą wymieniać się doświadczeniami, wiedzą, know-how, czy też nawiązywać bezpośrednią współpracę między sobą. Głównym zadaniem funkcjonowania *Centrum* jest aktywny lobbying na rzecz ustanowienia biogospodarki jako inteligentnej specjalizacji Województwa Świętokrzyskiego dla nowej perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027. Do członkostwa w *Centrum* są zapraszane podmioty z sektorów: B+R+I, biznes, jednostki samorządu terytorialnego, nauka oraz media.

Funkcję zarządczą Centrum pełni Komitet Sterujący (KS) składający się z następujących podmiotów:

- B+R (RCNT);
- Biznes (Reslab Sp. z o.o.);
- Strona samorządowa (Województwo Świętokrzyskie);
- Media (Telewizja Polska S.A. oddział w Kielcach);
- Nauka (dr hab. Anna Rabajczyk);

Schemat organizacyjny Centrum:

Politechnika Świętokrzyska

<https://international.tu.kielce.pl/>

Polska publiczna uczelnia techniczna z siedzibą w Kielcach, założona w 1965 roku. Zapewnia wysokiej jakości kształcenie i rozwój studentów, m.in. poprzez prowadzenie zintegrowanych badań naukowych oraz współpracę z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi, środowiskiem gospodarczym i samorządowym. Społeczność akademicka Politechniki Świętokrzyskiej to ok. 500 pracowników naukowych oraz ok. 10 000 tysięcy studentów rocznie, którzy mają możliwość podjęcia nauki na studiach pierwszego, drugiego oraz trzeciego stopnia. Uczelnia oferuje studia stacjonarne, jak i niestacjonarne. W strukturze PŚk funkcjonują również liczne koła naukowe i organizacje studenckie. Jest to uczelnia wielu możliwości, kształcąca wyspecjalizowaną kadrę na następujących Wydziałach:

- Wydział Budownictwa i Architektury
- Wydział Elektrotechniki, Automatyki i Informatyki
- Wydział Mechatroniki i Budowy Maszyn
- Wydział Zarządzania i Modelowania Komputerowego
- Wydział Inżynierii Środowiska, Geomatyki i Energetyki

Wydział Inżynierii Środowiska, Geomatyki i Energetyki oferuje trzy kierunki kształcenia: inżynieria środowiska, geodezja i kartografia oraz odnawialne źródła energii. Najlepszą wizytówką Wydziału jest jego siedziba. Mieści się w inteligentnym, energooszczędnym budynku dydaktyczno-laboratoryjnym ENERGIS. Obiekt w całości jest zasilany z odnawialnych źródeł energii. Łączy funkcje dydaktyczne, badawcze i naukowe. Funkcjonują tu fotowoltaika i panele słoneczne, pracują pompy ciepła, centrale wentylacyjne, a odzyskiwane ciepło podgrzewa wodę użytkową. Pracuje również kotłownia na biomasę. Instalacje te są jednocześnie stanowiskami dydaktycznymi.

Składowisko odpadów komunalnych w Promniku

<http://www.zuo.pgo.kielce.pl/>

Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o. o. zostało utworzone w 2001 r. w województwie świętokrzyskim w formie spółki prawa handlowego. Działalność spółki obejmuje przede wszystkim:

- prowadzenie regionalnej instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych,
- zarządzanie składowiskami odpadów,
- unieszkodliwianie odpadów poprzez składowanie na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne,

- selektywną zbiórka i sortowanie odpadów opakowaniowych,
- produkcję energii elektrycznej i ciepłej z odnawialnych źródeł energii.

Projekt ma na celu systemowe i kompleksowe zagospodarowanie odebranych odpadów komunalnych z miasta Kielce (stolicy regionu) i 17 gmin. Ważnym elementem spółki jest regionalny Zakład Unieszkodliwiania Odpadów, dzięki któremu możliwe było ograniczenie ilości odpadów trafiających na składowisko. Zakład powstał na terenie przyległym do istniejącego składowiska odpadów w Promniku, w odległości ok. 15 km od centrum Kielc. Jego zadaniem jest unieszkodliwianie zmieszanych odpadów komunalnych i odpadów z selektywnej zbiórki w wysokoefektywnym procesie ich wielostopniowej, mechaniczno-biologicznej przeróbki. Składowanie odpadów komunalnych odbywa się w sposób sektorowy i polega na układaniu poziomych warstw odpadów wraz z warstwą izolacyjno-dociążającą. Odpady są zagęszczane przy użyciu kompaktorów (2 kompaktory Ł 34, o nacisku 24 tony każdy). Linia sortownicza w Kielcach posiada 4 stanowiska robocze o łącznej wydajności 15 000 m³/rok (tj. 60 m³/zmianę) i zajmuje się sortowaniem odpadów użytkowych zbieranych selektywnie (butelki PET i szkło). Dodatkowo w 2004 r. na składowisku w Promniku wybudowano Małą Elektrownię Biogazową (MEB), która posiada Certyfikat „Zielonej Energii”. Część wyprodukowanej w MEB energii elektrycznej wykorzystywana jest do bieżących potrzeb na składowisku, a jej nadwyżka wprowadzana jest do sieci energetycznej, zgodnie z zapisami prawa energetycznego. Dodatkowo do celów grzewczych zaplecza socjalno-magazynowego składowiska wykorzystano ciepło odpadowe z silników generatorów. Ujęcie tego ciepła, umożliwiło całkowitą rezygnację z ogrzewania budynków z tradycyjnych źródeł energii.

Zakład jest zarządzany przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Promniku, będącego spółką miasta Kielce, stolicy województwa świętokrzyskiego. Wprawdzie współpraca pomiędzy zakładem a gminami oraz innymi podmiotami (np. zapewniającymi odzysk i recykling odpadów) nie odbywa się w systemie klastrowym, to obowiązujące przepisy prawa, w tym prawo miejscowe, a także zawierane umowy i porozumienia gwarantują sprawny przepływ odpadów w regionie 4 gospodarki odpadami komunalnymi, do którego należy 18 gmin województwa świętokrzyskiego. W wyniku sortowania zmieszanych odpadów komunalnych na wysokiej klasy linii sortowniczej zaopatrzonej w liczne separatory, uzyskiwany jest kaloryczny odpad (nienadający się do recyklingu) wykorzystywany do produkcji paliwa alternatywnego na terenie zakładu. Wyprodukowane paliwo alternatywne kierowane jest do świętokrzyskich cementowni (3 na 11 funkcjonujących w Polsce), gdzie wykorzystywane jest w procesie produkcji cementu (zastępuje około 70% paliwa konwencjonalnego takiego jak węgiel). Pochodząca ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcja biodegradowalna kierowana jest do instalacji do kompostowania i fermentacji beztlenowej funkcjonujących w ramach zakładu. W procesie fermentacji powstaje metan wykorzystywany do produkcji ekologicznej energii elektrycznej i ciepłej na potrzeby zakładu. Oprócz tego powstaje stabilizat, który kierowany jest do unieszkodliwienia na składowisku odpadów funkcjonującym w ramach zakładu.

Zakład pełni również bardzo ważną funkcję związaną z przetwarzaniem odpadów z selektywnej zbiórki, ponieważ następuje w nim wtórna segregacja odpadów według potrzeb odbiorców (np. metale trafiają m.in. do Celsa Huta Ostrowiec w Ostrowcu Świętokrzyskim, szkło do hut szkła, w tym Huty Szkła „Sława” w Kielcach). Ścieki pochodzące z zakładu oczyszczane są w największej oczyszczalni ścieków w województwie zlokalizowanej w Sitkówce, gm. Sitkówka-Nowiny.

Plastinvest Sp. z o.o.

<http://www.plastinvest.com.pl/eng/home>

Firma Plastinvest powstała w 2011 r. i jest producentem EKOpły. EKOpły jest produktem wytworzonym w całości w technologii recyklingu. Firma zdecydowała się na inwestycję w linię technologiczną, która stanowi uzupełnienie filozofii przetwarzania odpadów z tworzyw sztucznych i kreowania zupełnie nowych produktów. Plastinvest wykorzystuje surowiec wyselekcjonowany w sposób bardzo precyzyjny a ostateczny skład mieszanki to efekt pracy inżynierów na podstawie wielu eksperymentów, prób i doświadczeń. Wszystkie płyty to wyroby o wysokich parametrach odporności na wilgoć i wodę, odporne na działanie większości substancji i środków chemicznych występujących na rynku. Posiadają zwiększoną odporność na promieniowanie UV. Płyty znajdują zastosowanie w branży budowlanej, meblarskiej, rolniczej, do wykorzystania na zewnątrz jak i wewnątrz budynków. Wszystkie produkty dostępne są w trzech wariantach kolorystycznych: czerwonym, zielonym oraz niebieskim.

EKOpły mogą być użyte jako:

- alternatywa dla sklejki - są trwałe, lżejsze niż standardowe sklejki, odporne na warunki atmosferyczne;
- powierzchnie mebli, na przykład blaty, które mogą być doskonałą alternatywą dla MDF lub sklejki;
- podłogi, na przykład w ciężarówkach jako ochrona metalowej podłogi i poprawa tłumienia hałasu;
- w ogrodzie: domki, płoty, budy, proste meble i skrzynki na narzędzia;
- dla bezpieczeństwa: ochrona przed wiatrem i deszczem, na budowach, koncertach, festiwalach i innych imprezach.

3. Program dot. budownictwa drewnianego

Park Etnograficzny w Tokarni, Muzeum Wsi Kieleckiej

http://mwk.com.pl/pl/sg/nasze_obiekty/park_etnograficzny_w_tokarni/

Muzeum Wsi Kieleckiej – Park Etnograficzny w Tokarni, funkcjonujące od 1977 r., prezentuje tradycję drewnianego budownictwa ludowego z różnych subregionów Kielecczyny: Gór Świętokrzyskich, Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, Wyżyny Sandomierskiej i Niecki Nidziańskiej. Patrząc na polską zabudowę mało bowiem kto sobie zdaje sprawę, że aż do początków XX. wieku to właśnie drewno stanowiło podstawowy budulec na polskich wsiach. Od połowy XX w. drewniana zabudowa zaczęła ustępować murowanej, aż do jej praktycznego zaniku. Obecnie drewno zaczyna powoli wracać do łask, dzięki rosnącej świadomości pro-ekologicznej oraz postępowi technologicznemu. Dlatego też Park Etnograficzny w Tokarni jest idealnym miejscem do przeprowadzenia transnarodowych warsztatów poświęconych wspólnym działaniom partnerstwa RDI2CluB, w tym związanym z drewnianym budownictwem niskoemisyjnym. Łączymy w ten sposób przyjemne z pożytecznym: prezentując polskie - świętokrzyskie tradycje i potencjał rozwojowy drewnianego budownictwa, zapraszamy do wspólnego innowacyjnego powrotu do tradycji!

Nadleśnictwo Daleszyce, Gospodarstwo Nasiennie-Szkółkarskie w Sukowie-Papierni

Nowoczesna kontenerowa szkółka nasienne-leśna wybudowana przez Nadleśnictwo Daleszyce w Sukowie-Papierni zajmuje 6 hektarów powierzchni i jest jednym z najnowocześniejszych ośrodków tego typu w tej części Europy.

W szkółce są produkowane głównie sadzonki dębu i buka, które posłużą do odnawiania lasu i zalesiania gruntów przeznaczonych do rekultywacji w całym regionie świętokrzyskim. Przyjęta technologia produkcji i zastosowane innowacje oraz rozwiązania logistyczne sprawiają, że obiekt jest optymalną odpowiedzią na potrzeby regionu w zakresie nasiennictwa i szkółkarstwa.

Najbardziej okazałym obiektem jest sześciobokowy namiot foliowy, mający prawie 100 m długości, blisko 60 m szerokości i ponad 40 tys. m³ kubatury. Kolejnym obiektem jest hala siewów – to tutaj napełniane są styropianowe kontenery (tzw. kasety). Cały proces w dużej mierze jest zautomatyzowany. Produkuje się tu głównie gatunki liściaste (dąb szypułkowy i buk zwyczajny) oraz iglaste (sosna zwyczajna). Docelowa produkcja sadzonek wyniesie ok. 3 mln sztuk. Na terenie szkółki znajdują się także pola produkcyjne, to właśnie tam sadzonki będą osiągały dojrzałość po opuszczeniu namiotu, oraz dwie przechowalnie. Pomieszczą one ok. 2 mln sadzonek, które mogą tam bezpiecznie przetrzymać. Ważnym miejscem w szkółkach są przechowalnie nasion. W tej w Nadleśnictwie Daleszyce przez lata będzie bezpiecznie składowanych ok. 20 ton żołądzi i 6 ton bukwi, a w razie potrzeby nawet więcej.

Koszt budowy szkółki wyniósł blisko 18,2 mln zł. Inwestycja w całości została sfinansowana z funduszu leśnego, czyli ze środków własnych Lasów Państwowych.

DEFRO Spółka z o.o. sp. k.

<http://www.en.defro.pl>

Tradycje działalności DEFRO sp. z o.o. sp. k. sięgają 1973 roku. – obecnie jest to największy producent kotłów c.o. na paliwa stałe w Polsce i jeden z największych w Europie. Rocznie firma produkuje ok. 40 tys. kotłów, tj. ok. 200 kotłów dziennie. Nowoczesny zakład produkcyjny posiada powierzchnię ponad 30 000 m² i zatrudnia ok. 630 osób. Współpracuje również z 2 000 instalatorów oraz ponad 1 000 dystrybutorów.

DEFRO to firma stawiająca na ciągły rozwój. Dysponuje nowoczesnym parkiem maszynowym, ciągle unowocześnianą linią produkcyjną składającą się z kilku bloków technologicznych. Firma posiada również własne laboratorium badawcze, dzięki którym może prowadzić własne projekty badawczo-rozwojowe z zakresu czystych technologii paliw stałych dla jednostek o mocy do 1 MW oraz prowadzić testy kotłów na wszystkich etapach ich projektowania. DEFRO posiada własne biuro konstrukcyjne, dzięki czemu proces tworzenia produktów może prowadzić od etapu koncepcji aż po produkcję wieloseryjną.

Od 2012 r., kiedy to zaktualizowano normę PN-EN 303-5:2012, największy nacisk kładzie się na klasę piątą kotłów. Kocioł spełniający klasę 5. to gwarancja najniższej emisji CO, pyłów i węgla organicznego do atmosfery oraz wysokiej sprawności, co przekłada się m.in. na mniejsze zużycie paliwa. Urządzenia tej klasy objęte są często programem dofinansowań do ceny zakupu kotła. W tej klasie królują urządzenia przystosowane do spalania biomasy: kotły z palnikami pelletowymi oraz kotły zgazowujące drewno.

4. Program żywnościowy

Sieć Dziedzictwo Kulinarne Świętokrzyskie

<https://www.culinary-heritage.com/regions.asp>

Sieć Dziedzictwo Kulinarne Świętokrzyskie stanowi część Europejskiej Sieci Regionalnego Dziedzictwa Kulinarne (ESRDK), która od 1995 r. prowadzi działania mające na celu rozwój rynku żywności wysokiej jakości oraz turystyki kulinarnej poprzez wspieranie lokalnej żywności naturalnej, bezpiecznej i smacznej. Województwo Świętokrzyskie przystąpiło do ESRDK w 2009 roku – stając się jednocześnie właścicielem licencji na użytkowanie znaku towarowego gwarancyjnego Sieć Dziedzictwo Kulinarne Świętokrzyskie. Obecnie Sieć skupia 82 podmioty z województwa świętokrzyskiego: producentów surowców, przetwórców, restauratorów, właścicieli obiektów gastronomiczno-hotelarskich, hurtowych i detalicznych sprzedawców artykułów rolno-spożywczych. Wielu spośród członków Sieci to laureaci konkursów Nasze Kulinarne Dziedzictwo - Smaki Regionów. Konkurs promuje tradycyjne produkty i pokazuje bogaty potencjał drzemiący w polskiej wsi. Podkreśla tradycję kulinarną, stanowi jego wizytówkę i atrakcję turystyczną, a także służy do budowy marki regionu i jej promocji.

Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska Opatów

<http://www.krowkaopatowska.pl/>

Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska (OSM) w Opatowie istnieje od ponad 100 lat a jej historia odzwierciedla burzliwe dzieje Polski XX w. W 1992 r. firma przejęła od upadającej Spółdzielni Pracy Przemysłu Spożywczego Zakład Cukierniczy w Opatowie produkcję cukierków „Krówki Opatowskiej”. Krówki wyrabiane są ręcznie, zgodnie z tradycyjną recepturą, wyłącznie z naturalnych składników, takich jak mleko, cukier, syrop ziemniaczany, tłuszcz roślinny bez środków barwiących. Po schłodzeniu masa krówkowa jest ręcznie krojona w kostkę i pakowana w charakterystyczne papierki. Jeden pracownik przez 8 godzin jest w stanie zapakować 100 kg krówek dziennie, czyli ok. 6000 sztuk!

Od 2007 r., kiedy to większość polskich małych mleczarni zaprzestała produkcji wyrobów mleczarskich, OSM w Opatowie koncentruje się na produkcji Krówek Opatowskich. Ich smak znany jest nie tylko w Polsce, ale również na Słowacji i Węgrzech, w Czechach, Niemczech, Francji i Kanadzie.

OSM Opatów, jako producent Krówki Opatowskiej, przystąpiła również w 2010 r. do Sieci Dziedzictwo Kulinarne Świętokrzyskie. W 2011 roku Krówka Opatowska została wpisana na Listę Produktów Tradycyjnych polskiego Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w kategorii wyroby piekarnicze i cukiernicze. W 2015 r. wyróżniona została tytułem „Jakość Tradycja”.

W 2015 r. w nieużytkowanej części Mleczarni otworzono kawiarnię Krówki Opatowskiej „Krówkarenka”, gdzie prowadzone są warsztaty z ręcznej technologii produkcji Krówki Opatowskiej. Projekt ten współfinansowano ze środków programu „Góry Świętokrzyskie naszą przyszłością” - szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej.

“AG FOOD” Grupa Producentów Owoców i Warzyw w Jasienicy

<http://www.agfood-polska.pl/index.php/pl/>

Grupa Producentów Owoców i Warzyw AG FOOD rozpoczęła swoją działalność handlowo-produkcyjną w 2012 r. Siedzibą spółki jest Jasienica – miejscowość położona w gminie Łonów, w malowniczej i słynącej z wielowiekowej tradycji sadowniczej Kotlinie Sandomierskiej. Lokalizacja siedziby znajduje się w jednym z największych regionów sadowniczych w Polsce, charakteryzującym się doskonałym dla produkcji

owoców mikroklimatem i warunkami przyrodniczo – glebowymi. W skład grupy wchodzi 46 producentów owoców, gospodarujących na ponad 285 ha. Swoje strategiczne cele i założeniu grupa realizuje dzięki nowoczesnym inwestycjom.

Jednym z podstawowych osiągnięć grupy była budowa przechowalni składającej się z 42 komór przechowalniczych, wyposażonych w najnowszej generacji urządzenia chłodnicze i urządzenia do KA/ULO. W części komór zastosowano innowacyjny system dynamicznej kontroli atmosfery. Grupa posiada również w pełni zautomatyzowaną linię sortującą o wydajności 8t/h z układem wstępnego sortowania z hydrozaładunkiem oraz systemami automatycznej paletyzacji.

Spółka ma możliwość sprzedaży jabłek w różnych opakowaniach kartonowych, oraz workach foliowych zgodnie z oczekiwaniami i wymogami klientów. W ofercie sprzedaży znajdują się jabłka różnych odmian: Jonagored, Champion, Eliza, Ligol, Gala, Mutsu, Idared oraz niektóre warzywa. Ważnym osiągnięciem firmy jest wdrożenie i funkcjonowanie systemów GLOBALG.A.P i HACCP.

W przyszłości spółka planuje rozwijać działalność produkcyjno-handlową poprzez zwiększenie areálu upraw i podejmowanie współpracy z nowymi odbiorcami. Planowane jest także powiększenie asortymentu sprzedawanych produktów o konfekcjonowane warzywa.

Dreher Polska

<https://www.spirit-of-fruits.de/home-polski/dreher-poland/>

Zakład produkcyjny firmy Dreher znajduje się w Koprzywnicy w pobliżu Sandomierza, w województwie świętokrzyskim w samym sercu produkcji sadowniczej. Krótki dystans między dostawcą owoców a fabryką jest podstawą do optymalizowania procesu produkcyjnego. Najwyższej jakości sok jabłkowy produkowany jest przy pomocy nowoczesnej technologii od 2017 roku.

Produkty firmy Dreher to bezpośrednie soki owocowe (NFC), koncentraty (FC) i przeciery, które dostarczane są do klientów i ich partnerów w całej Europie. Do produkcji używane są najnowsze maszyny. Wciążu ostatnich lat nastąpił znaczny rozwój technologiczny fabryki.

Zakład jest zlokalizowany na działce liczącej przeszło 60.000 m². W pierwszym etapie budynki produkcyjne zajmą powierzchnię 6.000 m².

W regionie powstanie wiele nowych miejsc pracy, ponieważ firma zatrudnia polskich pracowników. DREHER to hale produkcyjne z prasami do owoców, zbiorniki magazynowe i nowoczesne urządzenia do odbioru surowca. Zakład znajduje się 200 kilometrów na południe od Warszawy, co zapewnia bliskość kilku ogromnych regionów sadowniczych. Oznacza to korzyści w zakresie dostarczania surowca i bardzo dobry punkt wyjściowy dla dostaw do klientów na północ i południe od dziś zaopatrywanych obszarów. Poza rozwojem produkcji, logistyki i wsparciem poddostawców, nowy zakład korzysta z doświadczeń fabryki w Stockach. Wielu pracowników szkoliło się tu w wysokim "Standardzie Drehera", który obowiązuje także w Polsce.

5. Załączniki

Program wizyty w Województwie Świętokrzyskim

PONIEDZIAŁEK, 3 CZERWCA 2019 (DZIEŃ 1)

09.45 Przejazd autokarem z lotniska Chopina w Warszawie <https://www.lotnisko-chopina.pl/>

13.00 – 15.00 Wizyta benchmarkingowa w Gospodarstwie Nasiennno-Szkółkarskim w Sukowie-Papierni koło Kielc

<http://www.daleszyce.radom.lasy.gov.pl/nadlesnictwo>

Prezentacja Lasów Świętokrzyskich – przedstawiciel Lasów Państwowych

Potencjał budownictwa niskoemisyjnego w Województwie Świętokrzyskim

15.00 – 16.00 Obiad w Sukowie-Papierni

16.00 – 17.00 Przejazd do hotelu w Kielcach, zakwaterowanie

17.30-19.00

- Powitanie i prezentacja celu benchmarkingowego w Best Western Grand Hotel

<http://grandhotelkielce.pl/>

- **Warsztaty transnarodowe:** Sesja nt. lokalnych pilotaży, prowadzenie – PP10

20.00- 21.30 Kolacja

WTOREK, 4 CZERWCA 2019 (DZIEŃ 2)

7.00-8.00 Śniadanie

Program budownictwa drewnianego	Program żywnościowy (12 osób)
8.00-9.00 Przejazd na miejsce wizyty benchmarkingowej do Przedsiębiorstwa Gospodarki Odpadami w Promniku http://www.pgo.kielce.pl/strona_glowna.html	8.00-9.00 Przejazd do Opatowa
9.00 – 11.45 Wizyta benchmarkingowa w Przedsiębiorstwie Gospodarki Odpadami w Promniku http://www.pgo.kielce.pl/strona_glowna.html	9.00 – 10.30 Wizyta benchmarkingowa w Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej Opatów http://www.krowkaopatowska.pl/
12.00 – 14.00 Wizyta benchmarkingowa w DEFRO technologie grzewcze; produkującej piece 5 generacji na pellet http://www.en.defro.pl	10.30 – 11.00 Przejazd do Jasienicy
14.30-15.30 Lunch w Restauracji Antresola w Snochowicach https://zajazdantresola.pl/	11.00 – 12.00 Wizyta benchmarkingowa w Grupie Producentów Owoców i Warzyw “AG FOOD” w Jasienicy http://www.agfood-polska.pl/index.php/pl/
	12.00 – 12.30 Przejazd do Koprzywnicy
	12.30 – 13.30 Wizyta benchmarkingowa w firmie Dreher Poland Sp. z o.o. https://www.spirit-of-fruits.de/home-polski/dreher-poland/
	14.00-15.30 Obiad w Karczynie Świętokrzyskiej w Staszowie https://karczmaswietokrzyska.pl/

15.30 – 17.00 Przejazd do Parku Etnograficznego w Tokarni

17.00 – 19.00 Wizyta w Parku Etnograficznym w Tokarni, Muzeum Wsi Kieleckiej, Spichlerz z Rogowa <http://mwk.com.pl/>

- Szybkie zwiedzanie Parku Etnograficznego w Tokarni
- **Warsztaty transnarodowe: sesja nt. stanu realizacji JAPów, prowadzenie – PP11**

19.00 – 21.00 Kolacja połączona z prezentacją **Świętokrzyskiej Sieci Dziedzictwa Kulinarne**go, części Europejskiej Sieci Dziedzictwa Kulinarne go <https://www.culinary-heritage.com/regions.asp>

22.00 Powrót do hotelu w Kielcach

ŚRODA, 5 CZERWCA 2019 (DZIEŃ 3)

7.00-8.00 Śniadanie

8.15-8.45 Przejazd do Regionalnego Centrum Naukowo-Technologicznego (PP7)

9.00 – 10.00 Zwiedzanie Regionalnego Centrum Naukowo-Technologicznego <http://rcnt.pl/>

10.00-10.30 Prezentacja **Świętokrzyskiego Systemu Innowacji, regionalnej polityki klastrowej i instrumentów jej wsparcia – teraźniejszość i przyszłość** (Departament Inwestycji i Rozwoju, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego)

10.30 – 11.00 Prezentacja Regionalnego Centrum Naukowo-Technologicznego (PP7) oraz Centrum Wiedzy i Rozwoju Biogospodarki, nowo-stworzony przez PP7 – bio-hub

11.00 – 11.15 Przerwa kawowa

11.20 - 12.45 **Seminarium: Założenie platformy Biobord.eu**, część 1 – prowadzenie PP1 i PP6

12.45-13.00 Przerwa kawowa

13.00 - 14.00 **Seminarium: Założenie platformy Biobord.eu**, część 2 – prowadzenie PP1 i PP6

14.00 – 15.15 Obiad

15.15 - 16.00 **Seminarium: Założenie platformy Biobord.eu**, część 3 – prowadzenie PP1 i PP6

16.00 – 18.00 **Warsztaty transnarodowe: Sesja nt. pierwszego etapu pilotażu OMIM I OVBH** – prowadzenie PP9

18.00 – 20.00 Kolacja

20.00-20.30 Powrót do hotelu w Kielcach

CZWARTEK, 6 CZERWCA 2019 (DAY 4)

7.00-8.00 Śniadanie

8.30 – 9.00 Przejazd na Politechnikę Świętokrzyską

9.15– 10.00 Wizyta na Politechnice Świętokrzyskiej <https://international.tu.kielce.pl/>

10.00-10.45 Przejazd do Suchedniowa

11.00-12.00 **Wizyta w firmie Plastinvest** – produkującej materiały w całości z recyklingu
<http://www.plastinvest.com.pl/eng/home>

12.00 – 12.30 Przejazd do restauracji – Mobilne warsztaty transnarodowe: sesja zamykająca wizytę benchmarkingową

13.00 -14.00 Obiad w Hotelu i Restauracji Promień w Skarżysku-Kamiennej <https://pl-pl.facebook.com/hotelpromien>

14.00-16.30 Przejazd do Warszawy na Lotnisko Chopina <https://www.lotnisko-chopina.pl/>